

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Resen položaj.

Resnost našega notranje-političnega položaja je dosegla te dni vrhunec! Vlada je sklenila, postopati s skrajno strogostjo zoper pokret g. Stjepana Radića in zoper voditelje tega pokreta, osobito proti g. Radiću samemu. Tako je minister za pravosodje zahteval od imunitetnega odbora izročitev Radića in njegovih najožjih tovarišev v vodstvu HRSS sodišču, kar je imunitetni odbor tudi sklenil. V zadnjem trenutku je vlada odločila, da se vprašanje izročitve Radića sodišču reši še v tem zasedanju narodne skupščine. Ne spuščamo se v pravno stran afere, o kateri ima soditi sodišče. Pač pa je treba razmotrivati politično stran.

V politiki odloča uspeh. Vlada znabiti upa, da bo strogo postopanje proti Radiću in soderugom rodilo ugodne posledice na poti konsolidacije naše države. Bližnja prihodnost utegne že pokazati, če so te nade opravičene.

Eno se nam dozdeva skoro dočela izključeno: da bi se radi morebitne Radićeve aretacije razbila ali začela krušiti enotna hrvatska fronta. Po naših mislih je nasprotno treba računati preje z ojačenjem hrvatske fronte. Hrvatski narod je velik v aktivnem in v pasivnem junaštvu. Mi smatramo kot sigurno, da utegnejo Hrvatje še ožje nego dosedaj strniti svoje vrste. Niti tega ne pričakujemo, da bi se oddvojili takozvani Zajedničarji, kajti po sedanjem razpoloženju Hrvatov soditi, bi ostali v takem slučaju generali brez armade. Dvomimo pa sploh, da bi hoteli zapustiti Radića, ako bi bil sodno preganjan. Četudi bi znabiti ne odobraval Radićeve taktike, bi vendar, kakor se nam dozdeva, iz vzrokov tak-

ta odklanjali ravno v takih razmerah odpad od Stjepana Radića.

V enem oziru je pa uspeh sedanje vladne taktike brez dvoma zjamčen: v pogledu SLS. Po našem mišljenju ne more biti niti najmanjšega dvoma, da pride v doglednem času do odcepa SLS od federalističnega bloka odnosno od Radića, kakor hitro postane njegova družba nevarna za klerikalne junake. V tem hipu bodo voditelji SLS točno zapustili g. Radića, ga prepusili njegovi usodi in se pobrigali z isto točnostjo za svojo lastno kožo in svoj žep. To odgovarja glavnim maksimam klerikalne taktike, v kateri se odlikujejo po „jekleni“ doslednosti, ker sloni na obeh edino zanesljivih svojstvih današnjih prvakov SLS: na kukavičnosti in požrečnosti. Radić v sreči je imel njihovo bratsko ljubezen in vdanost. Radić v nesreči sme trdno računati, da ga izdajo in prodajo. Kdor tega ne verjame, se bo hitro prepričal. Zdi se nam, da pismarji že iščejo formulo, po kateri bodo izvršili svoje dejanje, da malo lepše izgleda.

Vprašanje pa je, če bi bil ta uspeh sploh kaj vreden z državnega stališča. V središču naših notranje-političnih problemov ostane slejko prej hrvatski problem, le še v poostreni obliki. Se li ta vozal za presekat, pokaže najbližja prihodnost. Veleresna je situacija in naša edina želja je, da bi se končno razmotala v čim krajšem času v blagor ljudstva in države.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

Zagrebska vohunska afera.

Listi se bavijo že več dni z vohunsko afero, ki so jo odkrili v Zagrebu. Zlasti belgrajski listi prinašajo o tej zadevi senzacionalne in alarmantne vesti, ki pa si dostikrat tudi nasprotujejo in se ne morejo kontrolirati, v koliko so resnične, ker so preiskovalne oblasti precej molčeče, kar je umljivo, ker preiskava še ni dovršena. Popolno jasnost nam bo pokazala šele sodna razprava. Za sedaj je gotovo, da gre za precej obširno izvedeno vohunsko službo v škodo naši državi.

Belgrajski list „Politika“, ki je v splošnem dobro informiran, poroča, da so oblasti izsledile v tej aferi dobro organizirano vohunsko omrežje. Glavno središče vohunstva je bil Rim, podružnica pa je bila v Zagrebu, kamor so prihajala navodila iz Rima preko Rakeka. V stanovanju Sulejmana Avdagića, je bila tajna pisarna vohunske službe. Kot kurirka ni služila samo aretirana Androlić, temveč tudi neka druga Zagrebčanka. Ko je bila Androlićeva aretirana, se je nahajala ta Zagrebčanka v Virovitici, odkoder je na vest, kaj se je zgodilo z Androlićevo, pobegnila v Italijo, ker je imela že pripravljen potni list. Tudi vohunska pisarna v Zagrebu je imela več podružnic in sicer v Varaždinu, Virovitici, v Skoplju in Kapošvarju, odkoder so se vzdrževale zveze z Budimpešto in načelnikom mažarske vohunske službe majorjem Grünwaldom. Skoplje je imelo dvoje podružnic, v Bitolju in Debru. Konfidenti so imeli od tu zveze tudi z Leopoldom Ghilardijem v Tirani, ki je albanski orožniški častnik in je bil prej avstroogrski častnik. Ghilardi je v italijanski vohunski službi.

Iz Albanije je prihajal denar za vse vohunske organizacije v naši državi, medtem ko so prihajala preko Rakeka samo navodila iz Rima.

Iz Skoplja je vodila tudi **zveza z osrednjim odborom makedonstvujuših** in organizacijo bolgarskih rezervnih častnikov, ki jih vodi general Lazarev. Tako je izgledalo celo omrežje vohunske službe.

Pri hišni preiskavi Avdagića, ki je musliman in znan kot velik pustolovec, so našli med perilom in slikami **šifrirane zapiske**, ki so jih prebrali na podlagi ključa, katerega je izdala Androlićeva. Preiskovalni organi so imeli precej truda, da so pripravili aretirano Androlićevo do tega čina. V ta namen so se poslužili zvijače. Peljali so jo na dvorišče, postavili k zidu, zavezali oči, **nekaj policajev pa je naperilo puške** nanjo, kakor da bi jo hoteli ustreliti.

V smrtnem strahu je izdala ključ za šifrirana pisma. S pomočjo tega ključa so dešifrirali zapiske, iz katerih so **zvedeli imena nekaterih bivših avstro-ogrskih častnikov, ki služijo sedaj aktivno v naši vojski.**

Na zahtevo visokih vojaških krogov v Zagrebu so v južni Srbiji **aretirali številne častnike.** O vsakem izmed teh častnikov je izpovedala Danica Androlić, da je bila z njim v zvezi. **Za italijanske lire so ji vse izdali,** kar je rabila za svoje namene. V resnici so tudi pri aretaciji teh častnikov našli italijanski denar ter obenem ugotovili, da so zelo **razkošno živeli.** Sum se je obrnil tudi na več častnikov v Hrvatski, ki jih pa niso aretirali, pač pa so pod nadzorstvom.

V Skoplju so našli v stanovanju nekega muslimana važne dokumente, ki izpopolnjujejo listine, ki so jih izsledili v Zagrebu.

Aretiranemu Avdagiću se je posrečilo, da je iz zavora v Zagrebu iztihotapil nek listek, ki bi naj ga nesel nek mohamedanec na državni kolodvor ter izročil nekemu železničarju. Ta železničar naj bi pismo iztihotapil preko italijanske meje. Tudi to pismo, ki je bilo namenjeno pobegli Zagrebčanki, so zaplenile preiskovalne oblasti.

Vohunka Androlićeva se je izkazala tudi kot pretkana lažnjivka. Ovadila je celo vrsto oseb, da bi zavedla preiskavo na napačno pot, pozneje pa se je dognalo, da jih je obrekovala.

Belgrajski list „Preporod“ poroča, da storjeni koraki, da se izmenjajo častniki po vsej državi in tudi premestitev čet. Neki Giovanni Capis je z italijanske strani vzdrževal zveze z našimi separatisti. Te dni so ga

prijeli na Rakeku in odvedli v Ljubljano. Pri zaslišanju je izjavil, da je hotel iti v Zagreb ali v kakšno drugo mesto, da bi stopil osebno z Radićem v stik in mu izrazil željo, da se z njim osebno sestane. Capis je živel na Krku in tvoril zvezo med Rimom, Tirano, Zagrebom in Reko. Zdi se, da je on pošiljal ponarejene italijanske tisočlikirke, ki so se našle v Debru. Capis je dober znanec Androlićeve. Isti list poroča, da je bil veletržec Prpić (intimus Radićev) eden najaktivnejših članov vohunske organizacije. O bivšem avstro-ogrskem generalu Salis-Seewisu, piše, da je takoj odstopil kot predsednik organizacije bivših avstro-ogrskih častnikov, čim je zaznal, da so oblastva prišla na sled delovanju, ker je hotel na ta način odvaliti od sebe vsako odgovornost, dočim so ostali njegovi pomagači polkovnih Hennenberg, podpolkovnik Kvaternik, mornariški kapetan Matašić in drugi. Razen v Zagrebu na Ciglani v baraki št. 6 so se sestajali tudi v Vrabcu. Teh sestankov se je udeleževal tudi Stjepan Radić sam. Sklepi so se navadno delali ustno. Pri vseh aretirancih, posebno pa pri častnikih so našli vojaške šifre in uradne dokumente, ki izvirajo iz poedinih vojaških poveljništev. Na podlagi teh listin so jih oblastva prišla.

„Preporod“ spravlja v zvezo z vohunsko afero tudi orlovsko organizacijo.

V Zagrebu sta se mudila te dni pomočnik notranjega ministra Ranko Trifunović in belgrajski policijski uradnik Dušan Popović. Medtem je dobilo zagrebsko policijsko ravateljstvo naročilo, naj vse preiskovalne spise in aretirane pošlje v Belgrad, kjer se bo preiskava nadaljevala in kamor so tudi pripeljali aretirance iz južne Srbije. Aretirance, sedem po številu so odpeljali v ponedeljek popoldne iz Zagreba ter so v torek zjutraj došli v Belgrad kjer so jih takoj pričeli zopet zasliševati. (Opozarjamo na uradno policijsko poročilo med dnevnimi vestmi.) Pomočnik notranjega ministrstva Ranko Trifunović, ki se je medtem tudi že vrnil v Belgrad, ni hotel o celi zadevi ničesar določnega izjaviti.

Vsa afera je vzdignila mnogo prahu ter se pojavljajo vse mogoče kombinacije. Nadaljni razvoj preiskave bo pokazal, v kolikor so posamezne vesti resnične in v kakem obsegu je bilo pri nas vohunstvo razpleteno.

Vatikan proti zlorabi katoliškega imena.

Od italijanske ljudske stranke (popolari) se je pod vodstvom milanskega marquisa Cornaggia odcepila struja, ki si je dala ime „narodne katoliške zveze“ (Unione Nazionale Cattolica). Italijanski poslanec Pestalozza, ki je pristopil k novi stranki, je imel nedavno razgovor s sotrudnikom lista „Popolo d' Italia“, v katerem je o namenih „narodne katoliške zveze“ izjavil nastopno:

„Mi hočemo vlado pri njenem obnovitvenem delu podpirati ter nameravamo istočasno ohraniti neoskrunjen katoliški duh, ki bi moral tvoriti podlago vsemu delu italijanske ljudske stranke.“

Napram tej izjavi zavzema uradno glasilo Vatikana „Osservatore Romano“ stališče v eni zadnjih števil ter ugotavlja najprej, da je že prej grajal istovetenje „katoliškega gibanja“ s „strankarsko delavnostjo“, da pa je sedaj pooblaščen, izreči končno besedo. Potem izvaja nadalje:

„Po gornji izjavi posl. Pestalozza se „narodna katoliška zveza“ ni oživotvorila radi kake razlike v socialno-gospodarskem mišljenju napram raznim tendencam na tem polju ali pa radi političnih nasprotstev, temveč radi verskega prejudicialnega vprašanja in radi tega si je dala zveza ime „katoliška“.

To označujemo kot nezaslišano in proti temu protestiramo. Ni nobene katoliške stranke in nobene ne more biti. Katoliška čustva in interesi imajo varstvo in zagovornike v lastnem domu, v oni „katoliški akciji“, ki je ravno radi svoje narave in namena odvisna od avtoritete in socialno-verske misije — Cerkve. Ako bi se ta čustva in interesi zaupali kaki politični stranki, bi ta ne bila tako doktrinarna, da bi na podlagi prostovoljne discipline svojih članov in individualne odgovornosti zastopala katoliška socialna načela, temveč bi morala biti organično zvezana s cerkveno avtoriteto, katero bi tako **zapletla v strankarsko politično delovanje, s katerim noče imeti opravka, ravno zato, ker je katoliška in ker stoji izven strank in nad njimi.**

Mi tudi protestiramo. Vsakokrat, kadar se je skušalo radi trenutnih uspehov, istovetiti italijansko ljudsko stranko s cerkveno akcijo, smo vedno to obžalovali ter dokazovali nevzdržnost takega primerjanja. Tembolj pa moramo obsojati, ako naj kaj takega služi za opravičilo političnih nasprotstev in daje celo po-

Prispevajte v naše sklade!

vod za osnivanje nove stranke. Katoliška akcija, zaščitnica načel, izročil in katoliških ljudskih običajev se pospešuje in dela z izključitvijo vsakega političnega vprašanja. Priprave in izvedba volilnega boja kot takega (ki se sedaj vrši v Italiji) jo ne brigajo. Ako je pooblaščen skrbeti za verske in moralne probleme, ki so s tem v sveži, se bo kakor v drugih slučajih iz lastnega nagiba in pod lastno karakteristično odgovornostjo obrnila na vest katoliških državljanov kot vernike in ne pristaše kake politične stranke.

Politični pregled.

Narodna skupščina je pretekli teden sprejela novi vojaški zakon tudi v podrobni razpravi. Od 187 poslancev jih je za zakon glasovalo 154, proti pa 33.

Imunitetni odbor je na svoji seji pretekli teden sklenil, izročiti sodišču poslanca Radića in Adžijo radi skupno zagrešenega tiskovnega delikta, nadalje poslanca Radića radi več tiskovnih deliktov, končno poslance Radića, Mačka, Košutića, dr. Krnjevića in Predavca radi zločina veleizdaje po paragrafu 91. srbskega kaz. zak., ker so dne 31. januarja podpisali volilni proglas HRSS, ki zahteva suverenost in neodvisnost hrvatske republike, obsegajoče Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo, Medjimurje in Reko.

Imunitetni odbor je tudi na predlog ministra za pravosodje sklenil, da se nekateri klerikalni poslanci izroče sodišču in sicer poslanci Vlad. Pušenjak, ki je odgovorni urednik „Straže“ in „Slovenskega Gospodarja“, dalje posl. Ivan Sušnik in Stanovnik. Okrožno sodišče v Mariboru obtožuje posl. Pušenjaka radi zločina po čl. 1. IV. zak. o zaščiti države, ker je kot odgovorni urednik „Slov. Gospodarja“ priobčil dne 9. novembra 1922 napad proti naši vojski.

Zakonodajni odbor je sprejel z glasovi radikalcev džemijeta in Nemcev uradniški zakon. Zakonodajni odbor je izvolil sekcijo za proučevanje zakona o sodnikih. Za predsednika je bil izvoljen dr. Peleš, za tajnika pa dr. Behmen. Finančni minister dr. Stojadinović je izjavil v zakonodajnem odboru, da znašajo uradniške plače 400 milijonov dinarjev, draginjske doklade pa okroglo 2 milijardi 200 milijonov dinarjev. Po novem zakonu bi znašale redne plače 1 milijardo 530 milijonov dinarjev, draginjske doklade pa

2 milijardi 200 milijonov dinarjev; od tega je treba odbiti doklade za otroke v znesku 150 milijonov dinarjev. Skupni izdatki za uradništvo bi po novem zakonu znašali 3 milijarde 580 milijonov dinarjev, tedaj 980 milijonov dinarjev več kot doslej. Ker je za povišanje plač na razpolago samo 400 milijonov dinarjev, je treba vsoto 980 milijonov reducirati. Prva redukcija bo v tem, da bo povišanje stopilo v veljavo šele 1. oktobra, s čimer se vsota zmanjša na 735 milijonov dinarjev. Za odpravo deficita se bo izvršila redukcija uradništva.

Finančni odbor je železniškemu ministru dovolil kredit 7 milijonov dinarjev iz dolarskega posojila za proge Užice-Vardište, Gračac-Knin in Topčider-Malakrhna. Ministru za javne zgradbe je bilo dovoljenih 40 milijonov dinarjev iz dolarskega posojila za popravilo cest. Finančni odbor je razpravljal o spremembah in dopolnitvah v zakonu o taksah, ki bodo prinesle državi 100 milijonov dinarjev. Predlog je bil sprejet.

V ponedeljek se je zopet vršila seja narodne skupščine. Vlada je sklenila, da se zaenkrat ne postavi na dnevni red narodne skupščine vprašanje Stjepana Radića sodišču. Za torkovo sejo je bil za to določen nastopni dnevni red: 1. razprava o uradniškem zakonu po skrajšanem postopku; 2. volitev članov glavne kontrole; 3. razprava o zakonu glede zavarovanja posevkov in plodov proti toči ter hitre pomoči po toči prizadetim.

Na torkovi seji se je vršilo glasovanje o novem uradniškem zakonu. V imenu demokratskega kluba je podal poslanec Ljuba Davidović izjavo, v kateri se obrača proti uradniškemu zakonu, kakor ga je sprejel zakonodajni odbor. Ko je prečital svojo izjavo, je demokratski klub zapustil dvorano. Za njim je prečital posl. Joca Jovanović izjavo v imenu zemljoradniškega kluba, v kateri naglašala iste momente, kakor demokrati. Po prečitaniu izjave so tudi zemljoradniki zapustili zbornico. Zatem se je dvignil posl. dr. Hohnjec, ki je izjavil v imenu Jugoslovanskega kluba, da bo glasoval proti uradniškemu zakonu, da pa njegovi tovariši ne bodo zapustili seje, da omogočijo vladi kvorum. V poimenskem glasovanju je bilo oddanih 142 glasov, in sicer 121 za predlog, 21 pa proti. Predsednik Jovanović je nato izjavil, da je uradniški zakon sprejet. Zbornica je nato volila predsednika in sedem članov glavne kontrole. Glasovalo se je z listki. Za predsednika je bil izvoljen g. Milutin Popović, ki je dobil 125 glasov. Za člane

glavne kontrole so bili izvoljeni gg. Nikola Stojilković, Nikola Konjević, Mihajlo Vasović, Vaso Dimitrijević, dr. Dušan Baljak, Josip Fertić in dr. Hilarij Vodopivec. Izvolitev je izzvala nezadovoljnost pri demokratih, ker so bili razen Slovencev dr. Vočopivca izvoljeni sami radikalci.

Narodna skupščina je zatem pričela razpravljati o zakonskem predlogu glede zavarovanja proti toči in pomoči oškodovancem. Zakonski načrt vlade je bil v načelu sprejet s 139 glasovi proti 19.

Zadnja seja v tem zasedanju je bila sklicana za včeraj z dnevnim redom: 1. Specialna debata o zakonu glede pomoči oškodovancem po toči; 2. Poročilo imunitetnega odbora o izročitvi nekaterih poslancev sodišču, med njimi Radića.

Včeraj v sredo je narodna skupščina odobrila poročilo imunitetnega odbora o izročitvi Stjepana Radića in tovarišev ter posl. Pušenjaka in tovarišev sodišču. Skupščina je poročilo sprejela soglasno, ker so klerikalci in muslimani zapustili zbornico. Za izročitev so glasovali radikalci, demokrati, Nemci in zemljoradniki. Vprašanje izročitve nemškega poslanca Schauerja in radikalca Porovića je bilo vrnjeno imunitetnemu odboru.

*

Pogajanja z Italijo. O pogajanjih z Italijo je vlada izdala nastopni komunikate: „Povodom vesti nekega belgrajskega lista, da so razgovori, ki se vodijo v Rimu o reškem vprašanju, prekinjeni, izjavlja odeljenje za tisk ministrstva zunanjih del kategorično, da so te vesti neosnovane in netočne. Nasprotno se vrše razgovori v Rimu ne glede na važnost in zamotanost reškega problema povoljno in v prijateljskem duhu.“ Listi poročajo, da jugoslovansko-italijanska paritetna komisija, ki je bila radi nekaterih formalnih nesoglasij začasno prekinjena, zopet nadaljuje že štiri dni svoje delo. Po tem izgleda, da pride med Jugoslavijo in Italijo do definitivnega sporazuma, oziroma končnoveljavne razmejitve z reško državo in ureditve reške luke. Alarmantne vesti, ki so se širile o prekinjenju razgovorov v Rimu in ki so bile motivirane z namero Italije, da izvrši aneksijo Reke, so se izkazale za netočne in tendenčne.

Konferenca male antante v Sinaji. Rumunski zunanji minister Duca je izjavil, da je bila konferenca zunanjih ministrov male antante v Sinaji sklenjena že lansko leto na sestanku v Belgradu. Zunanji ministri male antante se sestanejo vsako leto, da se posvetujejo o najaktualnej-

šlih vprašanih, ki se tičejo male antante. Letošnji sestanek se vrši v Rumuniji. Lausanska konferenca je omogočila, da so bili državniki male antante neprestano v stikih ter bodo na konferenci v Sinaji razpravljali o nadaljnjem postopanju male antante na konferenci zveze narodov. Vršila se bo tudi razprava o mažarskem mednarodnem posojilu in odnošajih Grčije napram mali antanti. Dnevni red obsega 22 točk, med drugimi tudi vprašanja gospodarskega značaja. Udeleženci konference prispejo v soboto v Sinajo. Če konferenca v določenem času ne bo mogla rešiti vseh vprašanj, bo podaljšana, dokler ne reši določenega dnevnega reda. Po konferenci odpotuje odbor strokovnjakov v Prago in svrhu pogajanj s češkoslovaškimi trgovci glede plačilnih formalnosti. Rumunski zunanji minister je tudi izjavil, da bosta rumunski kralj in kraljica meseca septembra posetila Belgrad, odkoder bosta odpotovala v Rim in Pariz.

Bolgarija. Iz Sofije poročajo, da so oblasti v Plevni odkrile dve novi zemljoradniški organizaciji, katerima načeljujeta poslanec zemljoradniške stranke Topalžikov v Sofiji in osl. zemljoradniške stranke Maksilov v Plevni. Organizaciji sta imeli namen, združiti vse pristaše Stamboliškega, strmoglavit današnji režim in maščevati smrt svojega voditelja. Nekaj vplivnih oseb, ki so osumljene, da so v zvezi s tema organizacijama, so bile aretirane. Vlada je te dni aretirala okoli 300 agentov ruskega Rdečega križa. Aretacija je izzvala velikansko senzacijo. Notranji minister je izjavil zastopnikom časopisja, da so bili aretiranci čisto navadni politični agenti boljševiške vlade v Moskvi, ki so imeli nalogo, da organizirajo s pomočjo bolgarskih komunistov revolucijo in težke nemire po vseh balkanskih državah.

Mir s Turčijo. Mirovna pogodba s Turčijo je bila v torek 24. t. m. v Lausanni podpisana. Takoj po ratifikaciji mirovne pogodbe od turške narodne skupščine v Lausanni, bo zavezniško vojaštvo zapustilo Carigrad, za kar se že više priprave. Po ratifikaciji mirovne pogodbe bo Turčija tudi sprejeta v društvo narodov. Naša država ni podpisala mirovne pogodbe s Turčijo, ker so gotove gospodarsko-finančne klavzule protivne našim interesom. V zmislu teh klavzul bi morala naša država prevzeti del turškega dolga na račun Južne Srbije. Naša vlada je odločno zavrnila ta načrt, ker je vprašanje združenje Južne Srbije z bivšo Sr-

bijo že rešeno z bukareškim in londonskim mirom l. 1913.

Nemiri v Nemčiji. V več nemških mestih so pretekli teden nastali draginjski izgredi. Veliki izgredi so bili zlasti v Vratislavi, kjer je bilo več oseb ranjenih. Množica je izropala veliko število trgovin v živili. Namestnik v provinci Šleziji je proglasil nad mestom Vratislavo obsedno stanje. Prepovedani so vsi shodi pod milim nebom. Policija je zaprla na stotine oseb. Kakor poročajo, je bilo šest oseb ubitih, 14 pa ranjenih.

Vprašanje nemških reparacij je došlo v odločilni trenutek. Angleška vlada je predložila zaveznikom osnutek odgovora na nemško noto glede reparacij, v katerem ne zavzema Anglija samo stališča napram nemškemu predlogom, temveč tudi svetuje Nemčiji, naj opusti svoj pasivni odpor. Obenem z osnutkom tega odgovora je Anglija predložila zaveznikom in Zedinjenim državam spomenico glede angleške reparacijske politike in listino, v kateri poziva zaveznike in Zedinjene države, naj skupno z njo zavzamejo stališče napram nemškemu predlogom. Kakor se poroča, nudi angleška nota možnost omiljenja napetosti v reparacijskem vprašanju, ki je v zadnjem času grozilo celo z razkolom v veliki antanti sami. Angleško-francoski odnošaji so se radi tega precej izboljšali.

POLITIČNE VESTI.

+ Politika „Markovega protokola“. Vodja hrvatske ljudske stranke in bivši član Jugoslovanskega kluba dr. Janko Šimrak piše v zagrebški „Narodni Politiki“ o Markovem protokolu med drugim tudi tole: „Zastopniki revizionističnega bloka so se obvezali, da omogočijo s svojim postopanjem narodno radikalni stranki izvolitev začasnega predsednika skupščine in sestavo radikalne homogene vlade. Istotako, da bodo omogočili tudi verifikacijo vseh mandatov v verifikacijskem odboru in narodni skupščini. To je velika koncesija. To je vse, kar se je sploh moglo dati radikalcem. S tem jim je bila dana najprej izključna vlada v državi, torej upravna oblast in z ozirom na to je revizionistični blok prevzel nase tudi vso odgovornost za to oblast in vse njene čine. Radikalni stranki je dal torej revizionistični blok v roke sabljo in puško, da delajo ž njima, kar hočejo. Ko bi oni samo to storili, bi se zlo dalo še kako popraviti, toda radikalom je dana dejansko tudi zakonodajna oblast v parlamentu na ta način, da so njihovi

vi mandati verificirani in da je verifikacija najjačje stranke v revizionističnem bloku odvisna od radikalcev. Radikalna vlada bi se v parlamentu lahko mogla vreči, ako bi se ne držala sporazuma, tako pa je ona za seboj zaprla vrata parlamenta in sedaj ji nihče od strani opozicije ne more reči, da je okrnjena parlamentarna vlada, da ne vlada po parlamentarnem načelu, ko danes vlada in predlaga vse zakone in vse naredbe po sporazumu in odobrenju revizionističnega bloka.“ Nadalje pravi člankar: „Recite mi, ali se te že kdaj sklenila kaka politična pogodba, da daš nasprotniku državno oblast in zakonodajno pravo, od nje pa ne zahtevaš nobenih protiuslug in niti v tej pogodbi nisi naglasil svojih pravic, niti dobil kakih jamstev za izvršitev tega, kar ti je bilo obljubljeno?“ Povdarjamo, da je dr. Šimrak v najožjem sorodstvu z našimi slovenskimi klerikalci, vsled česar je umljivo, da klerikalno časopisje ne zavrača njegovih očitkov in molči. S tem priznava lastno krivdo, ki jo javno dokazujejo celo taki prijatelji slovenskih klerikalcev, kakor je dr. Šimrak.

+ Uradniki in klerikalci. Pri glasovanju o uradniškem zakonu so se demokrati odstranili od seje narodne skupščine, potem ko je Ljuba Davidović podal izjavo, v kateri ugotavlja med drugim, „da so bile v prehodne odredbe zakona v zadnjem trenutku vržene nove določbe, ki so ves zakon izpremenile ravno v bistvenih točkah, tako da so uničene vse njegove najboljše strani. Stalnost državnih nameščencev je odgodena za tri leta, izvzemši samo jako omejeno število strok. Tako postajajo po zakonu, čegar glavni cilj bi moral biti, da zasužura državnim nameščencem stalnost službe in jih oslobodi samovolje ministrov, naenkrat provizorični vsi uradniki, ki so bili desetletja in svojih mestih in so izvrševali službo brez ozira na vplive in vsakršne pritiske Zloglasna paragrafa 70. in 76. starega srbskega zakona o državnih nameščencih ostanejo za tri leta v veljavi v celi naši novi državi! Ako se pomisli, da bo izvršila revizijo sedanjih uradnikov komisija, obstoječa večinoma od odvisnih uradnikov in da državni nameščenec nima pravice pritožbe, tedaj je jasno, da je predložila vlada zakon o državnih nameščencih samo zato, da bi izvedla revizijo brez vsake kontrole na popolnoma partizanski podlagi, da bi tako z nameščenci, ki ostanejo v službi popolnoma strankarski razpolagala.“ Vladi je grozilo, da vsled postopanja demokratov os-

stane brez kvoruma, to je, da za glasovanje ne bo zadostnega števila poslancev v zbornici. „Jutro“ poroča, da je radi tega Pašić pozval klerikalnega poslanca Sušnika v ministrsko sobo in mu obljubil koncesije za slučaj, da klerikalci pomorejo vladi. Posl. Sušnik je najprej zahteval, da vlada ne izroči Radića sodišču, prav tako tudi ne Pušenjaka in drugih klerikalnih poslancev, katerih izročitev je zahteval imunitetni odbor. Končno se je zadovoljil s tem, da je Pašić obljubil dati eno mesto v glavni kontroli načelniku v ministrstvu financ dr. Vodopivcu. Po tem sporazumu so klerikalci dali izjavo, da bodo sicer glasovali proti zakonu, da pa ostanejo v dvorani narodne skupščine, da bo na ta način vladi kvorum zagotovljen. Tako je bil uradniški zakon sprejet z vsemi svojimi slabostmi.

+ „Važne izjave“. V Belgradu so pričeli nekaj žugati in groziti. V takem položaju se klerikalci navadno vračajo k skrbi za zunanje politični položaj države, da bi odvrnili pozornost od svoje polomije v notranji politiki. Za to je tudi dr. Korošec napisal te dni v „Slovenu“ članek o konferenci v Sinaji, kjer pravi na koncu: „Znano je, da je centralna želja našega zunanjega ministra dr. Ninčiča, ohraniti svoji zemlji mir, zato tudi ne dvomimo, da bi se naši nazori glede zunanje politike v bistvenih točkah križali.“ Kakor je soditi, naj bi bila ta izjava znak za umik klerikalcev pred grožnjami iz Belgrada. Mi pa smo mnenja, da je zunanji položaj države odvisen v veliki meri od notranjega položaja. Pred tedni je napisal naš list: „Treba resno upoštevati vnanjo situacijo, katera ni ravno rožnata in ki kolikor toliko zavisi tudi od notranjih razmer. V današnjih zgodovinskih razmerah je ravno vnanja politika v središču vseh državnih agend, ker se povojna situacija še ni toliko umirila in ustalila, da bi se država mogla vladati drugače, kot z vednim ozirom na vnanjost.“ Tako je in nič drugače. Dobra notranja politika je najboljša podlaga uspešni zunanji politiki in klerikalni politiki so sokrivi neuspeh naše zunanje politike, ker tekom petih let niso ničesar napravili za konsolidacijo naših notranjih razmer, v katerih so vsako zmešnjavo izkoriščali samo v svoje strankarsko-politične namene ne glede na vse drugo. Ako skuša dr. Korošec zvrčati pozornost od svoje notranje-politične polomije na zunanji položaj, kaže to samo na njegovo kameleonstvo in dvojno igro, ki jo je vedno igral. S takim postopa-

njem seveda tudi ni nič narejenega za naše ljudstvo in kaže le, kako neresni politiki ga zastopajo v javnih zadevah. Če pa naj to pomenja korak k resnemu izpreobrnjenju, potem nas veseli, ako nameravajo v bodoče upoštevati tudi zunanje-politične odnose. Zaupati jim po dosedanjih izkušnjah seveda ne moremo, važne vzroke za to nam dajeta Koroška in Primorje.

+ Čakajmo, čakajte... Zakon o železničarski pragmatiki, srednješolski zakon in zakon o sodnikih se bodo reševali v narodni skupščini šele v jeseni. V Belgradu je huda vročina, kakor poročajo, in morajo poslanci oditi na počitnice, ker so vsi utrujeni od samega glasovanja. Dr. Korošec, ki je prvi odpotoval v Karlove vari, je dal prvi znak za splošen beg iz Belgrada. V Belgradu je res vroče, tudi takim, ki nič ne delajo, še bolj vroče pa postaja tišočem železničarjem, profesorjem in sodnikom, ko jih tolažijo z vestmi, naj počakajo do jeseni, da se vrnejo poslanci s počitnic, takrat jim bodo že izboljšali prejemke za par sto kron. Poleti tako ne rabijo mnogo; kopat se naj hodijo, da ne bodo obleke trgali, pa solato naj jedo, ki je poceni in vročino hladi. Za vsako stvar so pripomočki in „skrb za ljudstvo“ mora tudi imeti svoje počitnice. Razne deputacije, ki se vračajo iz Belgrada, prinašajo sedaj kot edino tolažbo odgovor „Čakajmo, čakajte...“

+ Likvidacija pokrajinske uprave za Dalmacijo. Listi poročajo, da je poslal minister notranjih poslov dalmatinskemu pokrajinskemu predsedniku v Splitu odlok, v katerem mu sporoča sklep vlade, da se takoj izvrši likvidacija pokrajinske uprave za Dalmacijo in se pristopi k organizaciji oblasti, kakor jih predvideva zakon. V političnih krogih se govori, da se v najkrajšem času izvrše tudi likvidacije ostalih pokrajinskih uprav. Kakor je videti, namerava radikalna vlada izvajati določila vidovdanske ustave. Pričela je v Dalmaciji, kjer je proti vidovdanskemu ustavi najmanjši odpor.

+ Razkol v Hrvatskem bloku. Nekateri listi so prinesli vest, da obstoji med Radičem in Hrvatsko zajednico nesoglasje ter da namerava dr. Šurmin s skupino okoli „Obzora“ izstopiti iz Hrvatskega bloka. „Hrvat“ dementira te vesti ter pravi, da vlada med Hrvatsko zajednico in Radičevo stranko popolno soglasje. Potovanje dr. Šurmina v Belgrad, ki je povzročilo te vesti, je bilo popolnoma zasebnega značaja.

+ Verouk v srednjih šolah obvezen predmet. V odseku za srednješolski zakon je bila v podrobni razpravi sprejeta dodatna določba, da se na gimnazijah predava tudi domovinoznanstvo in higijena ter da je verouk v vseh srednjih šolah obvezen predmet.

Naše gospodarstvo v letu 1922.

Začetkom minulega meseca je bila XV. redna glavna skupščina „Zemaljskog saveza industrijalaca“, na kateri je podal predsednik „Saveza“, S. D. Aleksander jako zanimivo poročilo o naši industriji in o našem gospodarskem življenju v letu 1922., iz katerega posnemamo sledeče:

Bilanca našega dela v minulem letu ni posebno povoljna. Politične razmere naše države so še vedno neurejene, kar je kvarno vplivalo na vse naše gospodarsko življenje in merodajni krogi niso posvetili reševanju važnih gospodarskih vprašanj ono pažnjo, ki bi bila nujno potrebna. Mednarodne mirovne pogodbe še niso likvidirane in vsled tega manjka podlaga za skupno normalno delo. Ministrstvo trgovine in industrije je še vedno pastorka in ne rešuje vseh vprašanj, ki se tičejo industrije in trgovine, temveč so ta vprašanja reševali v ministrstvu financ — ne v prid trgovini in industriji — temveč samo v prid državnim blagajnam.

Podlago za presojevanje ekonomskega dela, posebno pa pridelka agrarne države nudi samo statistika. A tudi v minulem letu je bilo to delo tako slabo izpeljano, da smo stali pred žetvijo, a nismo mogli oceniti pridelkov. Posledica je bila, da ni imela naša uvozna in izvozna politika prave smeri: Najprej se je uvedla prohibitivna carina, da se onemogoči izvoz žita, dovolil se je svoboden uvoz, a šest mesecev kasneje se je zopet forsiral izvoz z znižanjem carine. Ker se pa ni istočasno znižala carina na že predelane proizvode (moka itd.), je imela vsa naša mlinarska industrija veliko izgubo. Tudi so se premalo ozirali na potrebe naše lesne in kožne industrije, na posušeno meso itd. Ugodnosti pa, ki je uživala industrija za uvoz njej potrebnih stvari, so se vedno bolj krčile, ker je oprostitev od carine vezana na dovoljenje generalne direkcije. Lüksuzni predmeti naj bi plačali najvišjo carino, predmeti za vsakdanjo uporabo in polufabrikati

pa naj bi ne bili previsoko zacarinjani.

O finančni politiki sodi S. D. Aleksander, da je zadala v minulem letu naši industriji veliko škodo. Nagli dvig dinarja, ki je nastal vsled realizacije Bleerovega posojila in zlatih avstrijskih kron, je povzročil med gospodarskimi krogi zmedo. Sledilo je naglo padanje cen, pozneje zopet ni bilo mogoče nabaviti potrebne devize za uvoženo blago in naši gospodarski krogi so izgubili zaupanje inozemstva. Decembra meseca je nastopil sedanji finančni minister, ki zastopa mnenje, da se na umeten način ne da za stalno dvigniti dinar in da velja tudi tu zakon o povpraševanju in o ponudbi. Tako se je naš dinar vendar nekako stabiliziral in je bilo tudi dovolj valut in deviz uvoznikarjem na razpolago. Finančni minister zasleduje tudi cilj, polagoma likvidirati stare državne dolgove in spraviti državni proračun v ravnotežje s pomočjo nove davčne reforme.

Stanje Narodne banke izkazuje državni dolg od približno 4 milijard, celokupno naše gospodarsko življenje ima neposredno 1.4 milijard, od česar odpade na industrijska podjetja 400 milijonov. Nastane vprašanje, ali je sploh v kateri državi tako razmerje med državnim dolgom in med dolgom gospodarskih krogov? Ali ta vsota sploh odgovarja potrebam našega gospodarskega življenja? Ali je sploh mogoče s to vsoto izhajati, posebno pa pri nas, kjer se še ni hotelo angažirati tuji kapital? Vsako podjetje rabi za svoje obratovanje gotov kapital in to velja za vsakega posameznika in za celokupno gospodarsko življenje vsake države. Zato pa je treba v prvi vrsti gledati, da je toliko denarja na razpolago, kolikor ga je potrebno za normalno gospodarsko življenje, in to velja tudi v dobi deflacijske finančne politike. Če računamo, da je v našem poljedelstvu naložena 1 milijarda in da ima od polovice našega prebivalstva vsak posameznik 300 dinarjev za svoje gospodarstvo, tedaj ostane v svobodnem prometu le še 2.5 milijard. Državni proračun pa izkazuje približno 11 milijard. Za likvidacijo te vsote pa služijo predvsem davki, carina, trošarina, monopolske takse itd., kar je treba plačati vse v gotovini. Za vse to pa je na razpolago samo prej navedena vsota, ki pa naj služi istočasno vsem gospodarskim podjetjem!

Nova žetev kaže dobro, kar se tiče množine in kakovosti. A treba je žetev industrijskim potom predelati in potom trgovskih organizacij

spraviti v promet in izvažati. A tudi za to je treba sredstva. Ako pa industrija in trgovina teh sredstev nimata, bo onemogočena predelava, bo otežkočen izvoz, vsled pomanjkanja denarja bo rastla obrestna mera in vse to bo zopet slabo vplivalo na stanje našega dinarja.

Z zadovoljstvom pa lahko ugotovimo, da se je naš promet izdatno izboljšal. Tovorno blago pride običajno ob pravem času na določeno mesto in se promet vse lažje in boljše razvija. Trebalo bi samo še ugotoviti, koliko vagonov imamo v inozemstvu in gledati na to, da se čim prej vrnejo. Zabeležiti moramo tudi izjavo finančnega ministra o gradbi jadranske železnice. Gospodarski krogi so se pridružili izjavi strokovnjakov jugoslov. združenja inženjerjev in arhitektov. Naša dolžnost je, da uredimo predvsem že obstoječe proge in da dogradimo bližnje poti in se šele potem lotimo vprašanja jadranske železnice, ki bi nam skozi 10 let ne dala nikakih koristi, a bi silno obremenila državni proračun.

Mnogo se govori o tem, da je del naše industrije v tujih rokah, mnogokrat celo v rokah naših sovražnikov. Mi še nimamo dovršene industrije, naša industrija se šele razvija. V naši zemlji tudi še nimamo dovolj kapitala in smo navezani na tuji kapital, na tujo tehnično osobe in celo na tuje delavce. V takih razmerah ni mogoče, da si sami izbiramo kapital in da razlikujemo med Ameriko in Anglijo ali med Italijo in Mažarsko. To lahko dela država, ki je financijelno neodvisna. Za nas pa velja, da je odprta pot vsakomur, ki je sposoben, delaven in pošten! Kar velja za bodočnost, velja tudi za preteklost, to še tem bolj, ker je izdal nekdanji minister Veljković naredbo, da se sploh ne smejo kupovati delnice tujih podjetij — in to v dobi, ko je bil tak odkup pod ugodnimi pogoji možen. Nakup je bil zabranjen našim državljanom, a Italijanom, Švicarjem itd. je bila tako dana prilika, da so se na lahek način polastili industrijskih podjetij, ki se nahajajo na naši zemlji! S tem dejstvom je treba danes računati, žal da se ne da več spremeniti. Lahko pa rečemo, da bi bila naša trgovska bilanca še bolj pasivna in da bi stal naš dinar še slabši, ako bi ne imeli toliko industrije, kolikor je imamo, zlasti pa naše mline in tovarne za sladkor. Tudi če se nahajajo industrijska podjetja v tujih rokah, vendar ima naša država in naš človek od njih velike koristi. Vsako podjetje rabi delavce, uradnike, mora plačevati davke itd. itd. — a dividende

smejo itak le z dovoljenjem generalnega inšpektorata finančnega ministrstva v inozemstvo. Glavni dobiček ostane tedaj le pri nas.

Kar se tiče socialnega zakonodajstva, je bil izdelan in sprejet zakon o zaščiti delavcev. Savez in vsi njegovi člani zavzemajo stališče, da je treba delavce zasigurati za slučaj bolezni, starosti ali onemoglosti, a zavedajo se tudi, da mora biti temu podlaga delo, ki mora biti omogočeno vsakemu, ki hoče delati. Zato je treba še nekoliko spremeniti naredbo o 8-urnem delavniku in delavskih zastopnikih ter njihovem delokrogu.

Za naše ekonomsko življenje je od velike važnosti končna rešitev vprašanj, ki se tičejo Reke, Delte in Baroša. Našo produkcijo in naš izvoz tvorijo predvsem tudi predmeti v velikih množinah, n. pr. les, zrnje, moka itd., a ravno takim proizvodom je morska pot nujno potrebna, ker je najcenejša.

Toliko iz poročila g. S. D. Aleksandra. O marsikateri stvari, ki jo je omenil g. Aleksander, smo tudi v našem listu že govorili in smo zavzeli že svoje stališče. O drugih stvarih bomo pa itak še ob priliki govorili.

INOZEMSKÉ VESTI.

* Prva seja pokrajinske skupščine v Zadru. Dne 17. t. m. se je vršila prva seja zadarske pokrajinske skupščine. Volitve so se izvršile brez sodelovanja jugoslovanskega prebivalstva, ki se je vzdržalo glasovanja, tako da so volitve potekle skoraj popolnoma pasivno. Sejo je otvoril zadarski prefekt, general Comajo s svečanim nagovorom, v katerem je naglašal in slavil boje dalmatinskih Italijanov za rešitev Zadra in njegovo priključitev Italiji. Kralju in ministrskemu predsedniku Mussoliniju so odposlali pozdravne brzojavke. Za predsednika zadarske pokrajinske skupščine je bil izvoljen fašist Pietro Prassevoli, za podpredsednika pa dr. Luigi Batteri. Po seji so odšli vsi svetniki v spremstvu množice na grob bivšega zadarskega župana Gilliota, kjer se je vršila spominska svečanost, ter položili na grob venec.

* Uvoz italijanskih vin v Jugoslavijo. Italijanski poslanec Pessante je vložil v rimskem parlamentu na ministra trgovine in financ interpelacijo, v kateri vprašuje, kaj je storila Italija da se od Jugoslavije doseže znižanje carin za uvoz italijanskih vin v Slovenijo. Interpelacija naglašja, da bi se na ta način še letos moglo uvoziti v Jugoslavijo 30 tisoč hl vina iz Gorice in okolice. — Ako bi naša država ugodila italijanskim željam, bi bilo naše vinogradništvo zelo prizadeto, saj se že sedaj govori o vinski krizi pri nas.

* **Volilna reforma v Italiji sprejeta.** V soboto je bila končana v italijanskem parlamentu razprava o volilni reformi ter je bil zakonski načrt sprejet s 233 glasovi proti 123. Mussolini je nato zasedanje parlamenta odgodil na nedoločen čas. Z novim volilnim redom bodo narodnostne manjšine v Italiji znatno prikrajšane.

DNEVNE VESTI.

— **Kralj in kraljica na Bledu.** Dne 19. t. m. sta došla kralj in kraljica na Bled. Na poti po Gorenjskem je šolska mladina ob progi čakala na dvorni vlak ter živahno pozdravljala kralja in kraljico. Na Lescah sta kralj in kraljica izstopila. Pozdravila sta ju okrajni glavar dr. Vavpotič, župan občine in mnogobrojno zbrano občinstvo. Kralj se je za prijazen sprejem zahvalil s toplimi besedami ter se nato s kraljico med špalirjem ondotnega prebivalstva odpeljal z avtomobilom v grad Suvobor na Bled.

— **† Fran Arko.** V nedeljo popoldne se je vršil iz Vrhnike ob veliki udeležbi prebivalstva pogreb bivšega postojnskega deželnega poslanca g. Frana Arka. Vrhnjski ognjegasci z zastavo so tvorili špalir. Voz pokojnikovim zemskim ostanki je prispel v Logatec ob 5. popoldne, kjer je šel sprejeto najprej mimo Arkove rojstne hiše in nato na pokopališče. Blag mu spomin!

— **Inštalacija mariborskega škofa.** V nedeljo dopoldne bo v mariborski stolnici slovesna inštalacija novega lavantinskega škofa dr. Karlina. V soboto zvečer mu zapoje „Glasbena Matica“ pred škofijo podoknico. Te dni je napravil škof dr. Karlin oficijelni obisk pri predstaviteljih državnih oblasti in drugih odličnih osebnostih.

— **Jugoslovansko-avstrijska konferenca v Mariboru.** Naša vlada je imenovala za delegata gg. Fotiča, inšpektora direkcije carin in dr. Vodopivca, bivšega finančnega nadsvetnika v Ljubljani, ki se imata sestati 3. avgusta t. l. v Mariboru z avstrijskimi delegati zaradi sklenitve potrebnih konvencij o obmejnem prometu med našo kraljevino in Avstrijo. Znano je, da je obmejni promet v glavnem že reguliran. Ostala pa so še nekatera vprašanja neresena, tako vprašanje o pašnikih, turistiki, električnih napravah, lovu, ribolovu itd. Te stvari bodo predmet dela te mešane komisije.

— **Rudarska stavka v Sloveniji.** Zveza rudarskih delavcev je stavila koncem junija nove mezdne zahteve. Dne 25. junija so se vršila prva pogajanja, ki so potekla brez uspeha. Tudi po intervenciji rudarskega glavarstva se stališča obeh strank niso približala. Zveza rudarskih delavcev je vztrajala pri zahtevi, da se mezde, ki so znašale doslej 25 do 34. 50 Din povišajo na 36.50 do 51.50 Din, draginjska doklada odn. prispevek za ženo od 3. 75 Din na 15.50 Din, za vsakega otroka pa od 3.25 na 12.50 Din dnevno. Tudi pogajanja, ki so se vršila ob intervenciji predstojnika rudarskega urada

inž. Pehanija, so končala brezuspešno. Vel. župan dr. Lukan je skušal z osebno intervencijo preprečiti razbitje pogajanj. Medtem pa je delavstvo v Trbovljah 21. t. m. ob 6. zjutraj že stopilo v štrajk. Čez dan so sledili ostali revirji Hrastnik, Zagorje, Huda jama, Rajhenburg in končno Kočevje. Zvečer je počivalo delo povsod. Zveza rudarskih delavcev izjavlja, da je odločila voditi stavko do skrajnosti ter upa, da bo delavstvo navzlic težkim prilikam in za štrajk neugodnemu času vzdržalo. Splošno se računa, da bo stavka trajala jako dolgo. V Trbovljah in tudi v vseh drugih revirjih vlada red. Požarne in varnostne straže v rovih in pri napravah vršijo službo, drugače počiva vse delo.

— **Koliko izkopljemo v Sloveniji premoga?** L. 1922. so v 12 rudnikih Slovenije izkopali nastopne množine premoga: V Trbovljah 6,503.000 q, v Zagorju 2,219.000 q, v Velenju 2,023.200 q, v Hrastniku 1,300.000 centov, v Kočevju 808.000 q, v Ojstrem 774.200 q, v Št. Janžu 677.116 q, v Zabukovici 359.960 q, v Brezovici 188.461 q, v Lešah 173.408 q, v Rajhenburgu 67.300 q, v Breznem-Hudijami 55.460 q. V manjših premogovnikih so izkopali 339.913 q premoga. Od te množine v l. 1922. in od preostanka iz l. 1921. so porabile: Slovenija 4,853.569 q, Hrvatska 1,195.537 q, Vojvodina 359.835 q, Srbija 152.537 q, skupno 6,561.290 centov ali 41.66% celotne produkcije. V inozemstvo (Avstrijo, Mažarsko in Italijo) se je izvozilo 554.983 q ali 3.32%. Državne železnice so prejele 8,535.502 q ali 54.19%, ostanek pa je ostal neprodan.

— **Prometne ukinitve.** Ravnateljstvo južne železnice objavlja, da se je z 20. julijem ukinilo sprejemanje in odpošiljanje vsakega lesa v vozovnih nakladah, naslovljenega na Trboveljsko premogokopno družbo za postaje: Laško, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje, Rajhenburg in Kočevje. Že sprejete in medpotne pošiljke se zadržijo in stavijo pošiljateljem na razpolaganje.

— **Upravno sodišče v Celju** je začelo poslovati.

— **Samomor.** Dne 23. julija se je obesil v Celju v hotelu pri „Zamorcu“ plačilni natakar Fašing. Vzrok samomora ni znan.

— **O vohunski aferi,** ki so ji prišli na sled in o kateri smo že poročali, krožijo po časopisju zelo alarmantne vesti, ki se pa glede resničnosti še ne morejo kontrolirati. Zagrebško policijsko ravnateljstvo je izdalo o tej zadevi sledeče poročilo: Dne 7. t. m. je bilo prijavljeno policiji, da se je v hotelu Zebič v Vlaški ulici pojavila ženska oseba, ki je nenadoma zapustila hotel. Prijavila se je za Lidijo Krušnjak. Redarstvo je takoj izvršilo preiskavo na zaostali prtljaji in je našlo nekoliko spisov, ki so dali povod sumnji, da gre tu za špijonažo. Dognalo se je, da se ona v resnici piše Danica Androlič. Pri zaslišanju je priznala, da je v vohunski službi neke tuje države. Na temelju njenih navedb in neklih drugih doznanih okolišnosti so bile aretirane še sledeče osebe: Sulejman

Abdagič, Junoš Omeragič, Edvard Mlinarič, Hildebert Sirš, Franjo Ivanetič, Ivo Hamilton in Josip Fulanovič. Nadalje je bilo na podlagi izpovedb ustanovljeno, da je bilo glavno težišče vohunskega delovanja Danice Androlič v Makedoniji in v Beogradu. Zaradi tega so bile 23. t. m. Androlič in vse prej omenjene osebe izročene upravi mesta Beograda v nadaljnje postopanje. Istočasno se nadaljujejo poizvedovanja glede na njihovo delovanje v Zagrebu. V interesu uspešne preiskave se ne more več objaviti o tem predmetu. — Kakor poročajo listi, je bila vohunska zarota zelo razpletena. Aretirali so več oseb, ki so z vohunstvom v zvezi, tudi v Makedoniji ter nekega Italijana na Rakeku, pri katerem so našli sumljive spise.

— **Razpustitev organizacije bivših avstrijskih častnikov.** Notranji minister Vujičić je 19. t. m. brzojavno razpustil vse organizacije častnikov bivše avstroogrške vojske z osrednjim odborom v Zagrebu. Notranji minister je izjavil, da bi to organizacija že prej razpustila, da pa ni bil o njenem poslovanju dovolj poučen in da je bil zaposlen z drugimi vprašanji. Razpust organizacije bivših avstrijskih častnikov je utemeljen z zakonom, ker se ne more trpeti organizacije častnikov iste države, ki je bila naš največji sovražnik.

— **Reorganizacija varnostne službe v Zagrebu.** Na zahtevo komandanta 4. armijske oblasti v Zagrebu, se bo te dni vršila konferenca o reorganizaciji varnostne službe v Zagrebu in okolici. Zatrjuje se, da bo dosedanja služba policije prevzela posebna žandarmerijska brigada.

— **Balkanska banka.** Balkanska banka v Zagrebu je prišla radi nerealnih kupcij v plačilne težkoče. Preiskava po zastopnikih finančnega ministrstva je dognala, da je banka zagrešila prestopke proti določbam trgovskega zakona in zakona o delniških družbah, ker je izkazovala napačne podatke o svojem delniškem kapitalu. Na podlagi bilance je znašal ta kapital 18,750.000 dinarjev, v resnici pa so bili vplačani samo 4 milijoni dinarjev. Ostanek 14 milijonov dolgujejo njeni glavni voditelji Dušan Plavšić, Herzog in Lubienski. Banka je prodajala na Newyork glaseče se čeke, ki pa niso bili pokriti ter je pri tem izrabljala diferenco 20 dni za izplačilo vsot. Banka je krila čeke na ta način, da je prodajala nepokrite čeke. S prejetim denarjem je kupovala švicarske franke in jih brzojavno prodajala v Ameriki, da je tamkaj krila svoje obveznosti. Ko so nekatere zagrebske banke, ki so prodale Balkanski banki švicarske fanke, ustavile izplačilo vsot, četudi so v večini slučajev prejele denar za kupčijo s franki, so ostali od Balkanske banke prodani čeki nepokriti in so bili protestirani. Tako se je nekega dne dognalo, da je Balkanska banka prodala za 22 milijonov dinarjev čekov, glaseče se na Newyork, ne da bi bili izplačani, ker je pač manjkalo kritje. Kupci čekov, v prvi vrsti belgrajske in za-

grebške banke, vsled tega naenkrat niso prejele dolarovskih vsot, ki so jih plačale, ostale so pa tudi brez denarja, ki so ga izplačale Balkanski banki za dolarje. Na ta način je prekršila Balkanska banka določila o deviznem prometu, ki prepovedujejo take špekulacije. Kakor pa sodijo, so enake kupčije delale tudi druge banke. To je samo ena slika, kako se služi denar brez denarja. — Kakor znano, je bil Dušan Plavšič pomočnik finančnega ministra ter je takrat s prodajo dolarjev iz ameriškega posojila umetno dvignil burz dinarja. Tedaj so ga hvalili radi te „finančno-gospodarske politike“ tudi gospodarski strokovnjaki v „Slovencu“. Ko pa je Plavšiču zmanjkalo dolarjev iz ameriškega posojila, je seveda dinar nenadoma padel, kar je povzročilo veliko zmešnjavo na našem denarnem trgu. No, Plavšič je pokazal sedaj svoje zmožnosti tudi pri Balkanski banki, ki je radi zgoraj navedenih stvari morala zaprositi pri sodnji za poravnalno postopanje. Belgrajska borza je prepovedala vsem borznim posredovalcem sprejemanje naročil od Balkanske banke. Zanimivo je, da se je kljub temu našel v Belgradu list, ki radi politične pripadnosti brani Plavšiča in napada finančnega ministra, ker je odredil preiskavo proti „banki, ki neguje državno edinstvo“. Zdi se, da je tako pojmovanje nege državnega edinstva posej plačano in da se ta nega tiče bolj edinstva luknjičavih žepov, kakor pa države in shs-državljanov, ki jih skubejo bančne gulikože.

— **Za-izseljence v Argentinijsko.** Izseljeniški odsek pri ministrstvu za socialno politiko je obvestil one osebe, ki se želijo izseliti v Argentinijsko, da je argentinska republika sklenila dati brezplačni vizum vsem onim, ki bodo potovali v Argentinijsko v drugem in tretjem razredu.

— **Podražitev zdravil.** Ministrstvo za narodno zdravje je te dni izdalo novo tarifo za zdravila. Po tej tarifi je cena poedinim zdravilom znatno poskočila. Cena aspirina je n. pr. poskočila za 80 odstotkov, salicyla 70 do 80 odstotkov. Najdražji pa so predmeti, ki jih dobivamo iz Nemčije. Njihova cena je poskočila za 200 do 300 odstotkov. Edino cena alkohola je padla od 100 na 80 Din pro liter.

— **Znižanje cen moki v Belgradu.** Mestna občina belgrajska je znižala 19. julija cene moki, ki jo prodaja pekarni in občinstvu. Bela moka stane sedaj 6, a črna 4.90 Din kg.

— **Mažarska vojna odškodnina.** Naša kraljevina je prejela iz Mažarske na račun vojne odškodnine in povračila v mesecu juniju t. l. 25.320 ton premoga, 496 konj, 181 parov volov, šest normalnotirnih vagonov in en ozkotiren.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znanjo Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Breo št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Dopisi.

d **Z dežele.** Čim dalje bolj opazujemo, da zadnja leta sem prevladuje v novodobnem klerikalnem časopisju neka mentaliteta samoljubja in sovraštva, zlasti odkar je na krmilu takozvana mladinska struja SLS. Ona se smatra za edini vir resnice in pravice, da istoveti se celo često s cerkvijo, češ, da je ediro ona prava zastopnica in zaščitnica iste. Toda gorje cerkvi, če bi jo le ona zastopala, ščitila, varovala in zagovarjala! Potem bi kmalu zamenjali pojme resnice in pravice s pojmi laži in krivic napram svojemu bližnjemu — sorojaku. — Ni treba daleč nazaj posegati! Le spomnimo se laži, opravljanja in obrekovanja, koje je to časopisje pisalo — o dr. Šusteršiču za časa volitev. Vsa sredstva — torej tudi nedopustna, so jim bila dobra. — In to s kako brezobzirnostjo, s kakim cinizmom, kakor da ne bi bilo nobene morale za iste! Menda za to vrsto ljudi ni več osme zapovedi božje! — Ni čuda, saj so ime katoliško črtali in zamenjali z jugoslovanskim. Toda ravno tako tudi pod to firmo ostane laž laž, krivica — krivica! Zatorej tudi pod to firmo ni dovoljeno trositi med poštenim ljudstvom laži in krivice — proti svojemu bližnjemu, če ni slučajno sler pristaš njihovega naziranja. Toda s kolom po njem, če si le drzne poslati še tako skromno in objektivno resnično poročilo — v drug časopis s katoliškim pregramom. Treba je dopisnika osramotiti, osumiti ga, natolcevat, treba se je zlagati, seveda z namenom, ga očrniti, vzeti mu dobro ime. S tem seveda dobri stvari nič ne hasnijo! Pač pa odpirajo oči tudi zaslepljenim, da je laž greh!

d **Šenčur.** Dne 22. t. m. je umrla dobra mati Neža Blagne, po domače Martnjica, žena občespoštovanega posestnika, bivšega župana in okr. cestnega načelnika Janeza Blagne. Revica je trpela več let strašne bolečine; letošnje leto je bila prava mučenica. Sedaj je rešena vseh bolečin, ter upamo, da uživa večno plačilo pri Bogu — za vsa dobra dela, posebno še revežem. Ti jo bodo, poleg domačih, najbolj pogrešali.

Kupijo se

brzjavni drogi z navedbo vrste lesa, cene in mere. Ponudbe na upravo lista.

Zahteve izvoznicarjev.

Naša državna blagajna, ali bolje, vse naše gospodarsko življenje je pasivno. Imamo ogromne naravne zaklade v naši domovini, imamo žita več nego ga sami rabimo, imamo obširne gozdove, imamo še skoraj neznanke zaklade rud, vendar je naše gospodarstvo pasivno, pasivno radi tega, ker uvažamo v našo državo več, nego izvažamo. Kadar bosta izvoz in uvoz v ravnotežju, tedaj bo tudi naše gospodarsko življenje stabilizirano in ne bo več takih sunkov kot smo jih preživeli pred kratkim časom. Trгоvec bo lahko natančno izračunal, koliko mora plačati za surovine, koliko delavcem in bo po tem računu določil cene. Danes vsega tega še ni. Dokler dinar „raste“ in „pada“, dokler je naše gospodarsko življenje nekaj svetopisemski kaos, iz katerega je treba šele izluščiti, uravnati in določiti glavne smeri, določiti naše potrebe in one inozemstva, vse dotlej bo skrben trgovec in skrben industrijalec dodal svojim računom par sto od sto za nepričakovane gospodarske spremembe.

A še dolga pot je, da bomo dosegli ravnotežje med uvozom in izvozom, še daljša pa je pot, da bo naše gospodarsko življenje postalo aktivno, to se pravi, da bo naš izvoz prekosil uvoz. Tedaj se bodo tudi vrnili tisti „zlati časi“, po katerih vsi vzdihujemo. A vse naše vzdihovanje nam nič ne pomaga, pomagalo nam bo le spoznanje, kako je, kako bi moralo biti in kako je treba delati!

Vem, da me utegne zdaj kdo prekiniti: Torej manj uvoza, to se pravi povišati carino na uvoz, s čemer bo zopet rastla draginja; več izvoza, to se pravi, izvoziti čim več naše pšenice, tako da je bo komaj, kolikor je sami rabimo in ki bo vsled tega zopet dražja! To je vse res, a tudi ni res!

Manj uvoza, to se pravi: Ne uvažajmo stvari, ki jih lahko sami izdelujemo. Naša mlada industrija naj se smotreno loti reševati vprašanje, kaj lahko sami doma izdelujemo. Osobodimo se izdelkov inozemstva! Naše surovine nam dajejo možnost, da sami doma marsikaj izdelamo, kar uvažamo doslej iz tujine. Več izvoza, a ne preveč, ne toliko, da bi radi izvoza sami doma trpeli pomanjkanja in da bi morali končno žito dražje kupovati iz inozemstva, nego smo ga prodali. A več izvoza — v kakovosti! Minulo leto smo izvozili ogromne množine suhih sliv, a izvozili

li smo jih v takem stanju, da so se inozemske tvrdke pritožile pri pristojnem ministru v Belgradu! Tak izvoz je za naše gospodarsko življenje silno škodljiv. Bolje je, izvoziti samo en vagon dobrih suhih sliv nego sto vagonov skvarjenih! In po tem se moramo ravnati.

Treba je torej, da dvignemo kakovost našega izvoza. Množina sama ne zaleže, kakovost velja! Čim boljša bo pšenica, moka, les itd. tem več bodo plačali zanje, tem več bo dohodkov in tem preje bo postalo naše gospodarsko življenje aktivno.

Za kakovost onih pridelkov, ki jih izvažamo, pa ni odgovoren samo izvoznikar, odgovoren je tudi producent. Za kakovost pšenice je odgovoren tudi kmet, ki jo žanje. Če jo hrani v smrdljivih in vlažnih shrambah, ne bo prida! A za kakovost je odgovorna tudi — železniška uprava! Če potuje pšenica v vagonih, v katere dežuje po mili božji volji in če potuje namesto 10 dni 3 mesece, bo tudi napak! Da se na naši izvoznikarji deloma že zavedajo, da je treba dvigniti kakovost, nam priča sestanek izvoznikarjev, ki se je vršil 12. t. m. v veliki dvorani belgrajske trgovske zbornice. Sestali so se srbski izvoznikarji, predvsem pa oni krogi, ki so interesirani na izvozu suhih sliv. A kljub temu so njihove resolucije zanimive tudi za nas. Ne bomo jih navedli vseh, za izvoz suhih sliv ne prihaja Slovenija sploh v poštev, pokazati hočemo le glavne smernice, v katerih se gibljejo resolucije belgrajskih izvoznikarjev, ker se nam zdi, da so zadeli bistvo tega vprašanja.

Resolucija, ki obsega trinajst točk, se giblje pred vsem v sledečih smereh: Kako dvigniti kvaliteto blaga, ki je določeno za izvoz; kako izboljšati promet za izvoz in kako odstraniti vse prometne ovire, ki so nevarne, da se kakovost izvoženega blaga tekom transporta skvari. Po vsestranski izčrpni razpravi so n. pr. tudi zahtevali, naj se določi posebna komisija, ki naj pregleda blago, katera je določena za izvoz in naj izda o tem pregledu poseben certifikat, ki služi kot izpričevalo kakovosti izvoženega blaga. Zahtevali so tudi, naj se onemogoči izvažanje onim, ki naj se protokolirani za trgovino z zemeljskimi proizvodi itd. itd.

Zdi se nam, da so belgrajski izvoznikarji na pravi poti, ne gre samo, da se poviša naš izvoz glede množine, temveč predvsem glede kakovosti; le tako nam je upati, da se bomo polagoma bližali gospodarskemu ravnovesju in če se bo točno

izvajalo, kar so sklenili belgrajski izvoznikarji, smo se približali za korak — „boljšim časom“.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XVII.

Gnojenje pašnikom.

Zdaj že kar v duhu vidim očeta Rožanca iz Kurje vasi, kako se bo razjezil: „Kaj? Še pašnikom naj gnojim, to si je samo izmislil tisti škric nemarni, ki tinto liže!“

Da, da, oče Rožanc, tudi pašnikom je treba gnojiti, in če bi bili naši kmetovalci že v prejšnjih časih bolje pazili na pašnike in jih ne tako zanemarjali, bi bilo tudi z našo živinorejo bolje. Pred vsem ne smemo pozabiti, da brez dobrih travnikov in brez dobrih pašnikov, ne moremo imeti zdrave močne živine!

Zakaj priženeš na trg mršavo klavno živino, zakaj ti daje krava tako malo mleka, da ga imaš komaj zase in za svojo družino, mesto da bi prodajal v mesto mleko in mlečne izdelke? Živina ni dobila pravilne hrane in pravilne hrane ji tudi nuditi ne moreš, dokler se ne boš bolj brigal za svoje pašnike!

Le pogledimo v kakšnem stanju se nahajajo ponekod pašniki! Človeku se milo stori, ko zagleda samo dračje, grmovje in kup kamenja, kjer bi lahko bil imeniten pašnik. A tudi če je pašnik res pašnik, le pogledj kako revna trava sili iz zemlje, tako revna, da nudi komaj kozam zadostno hrano, kaj šele naši živini. S pašnikom je treba pravilno in razumno ravnati, ravno tako kakor z njivo ali z vinogradom!

Velika napaka, ki jo delajo mnogi kmetovalci je tudi ta, da ženejo živino na ves pašnik, namesto da bi ga ogradili in gnali živno od prvega ograjenega dela na drugi del. In kaj pa obnova pašnikov? Tudi to je nekaj, o čemer še premalo premišljamo in kar še vse preveč zanemarjamo. O teh stvareh smo že pisali v 15. št. „Ljudskega tednika“ in ne bo napak, če tiste nasvete še enkrat prečitaš.

Kdor hoče imeti dober pašnik, kdor hoče, da bo imela živina res kaj od paše, mora pašnike tudi gnojiti. Zdaj me utegne prekiniti oča Rožanc iz Kurje vasi in mi reči: „Saj živina sama pašnike gnoji!“ Res je, nekoliko gnoja dobi pašnik od živine, a tiste živalske odpadke je treba redno razgresti. Če tega ne naredimo, nastane trda skorja, skozi katero ne morejo rastle na dan. Ta gnoj pa ne bo zadoščal in bo treba še gnojiti, če hočemo imeti dobre pašnike in lepo živino. Ker pa rabimo hlevski gnoj raje za njive, bomo izbrali za pašnike umetna gnojila, in sicer ona gnojila, o katerih vemo, da pridejo njihove sestavine živini v prid.

Za mlado živino je zelo važno, da dobi nekoliko apna, ker vpliva na razvitek in

pravilno rast kosti. Radi tega bomo izbrali izmed umetnih gnojil Tomasovo žlindro, ki poviša odstotek apna v krmi. Namesto Tomasove žlindre lahko rabimo tudi superfosfat. Obema lahko dodamo z uspehom tudi nekoliko kalija. Umetna gnojila bomo trosili na pašniku najbolje, kadar konča paša in ženemo živino domov. Dobro je, če prevlečemo pašnik z brano. Na ta način se gnojila temeljito premešajo z zemljo in tudi zrak dobi pristop do korenin, ki se vsled tega boljše razvijajo in si lažje poiščejo potrebne hranilne snovi.

Tomasovo žlindro in superfosfat smemo trositi tudi v rani spomladi, obojega damo 300 do 400 kg. (Dalje sledi.)

DROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

Kako varujemo orodje pred rjo? Napravi mešanico iz 50 odst. terpentina in ravno toliko belega voska. S plateno cunj, katero namočiš v to tekočino, namaži vse one dele orodja, katere hočeš obvarovati pred rjo.

Nepremočljivi čevlji. Marsikdo bridko po njih vzdihuje in le malokdo ve, da si lahko sam pomaga. 1. Skuhaj pol litra lanenega olja, prida pol kg ovnove masti, 10 dkg čistega voska in 60 dkg smole. Vse to na ognju dobro premešaj in namaži z njo čevlje. 2. Raztopi 4 g gutaperče v 12 g svinjske masti na slabem ognju in primešaj 14 g ribje masti, da postane zmes tekoča. S to mastjo namažeš mokre čevlje nad ognjem ali pri gorki peči, posebno dobro moraš namastiti šive in podplate. 3. Pripravi gosto milovo raztopino. Čevlje očisti in jih pusti 12 ur v raztopini. 4. Pripravi gosto tekočo mešanico bencina in parafina in namaži z njo čevlje, katere si popreje pogrel. Državni uradniki pa trdijo, da njihovim čevljem vse to nič več ne pomaga in da so edini nepremočljivi čevlji — koža, ki jo imajo od rojstva. Nemara imajo prav.

* * *

g Vrednost denarja. V Curihu velja 100 dinarjev 6 frankov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 93.50—94 Din, 1000 avstr. kron 1.335, 1 čsl. krona 2.78—2.80, 20 kronski zlatnik 365, 1 lira 4.10—4.550 Din.

RAZNE.

r Volilna pravica otrok. Iz francoske kolonije na Madagaskarju prihaja vest, da se tamkaj ne priznava volilna pravica samo moškim in ženskam, temveč tudi otrokom. Volilna pravica otrok je deloma posredna, deloma neposredna. Otroci, stari nad deset let, volijo sami, volilno pravico otrok pod desetimi leti pa izvršujejo njihove matere. Gotovo je volilna pravica na Madagaskarju ena najširših.

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

Pariška vlada je ta volilni red potrdila. Znano samo ni, ali imajo volilno pravico samo otroci belih ljudi, ali tudi domačini.

r Rekordna naglica angleških vlakov. V novem angleškem voznem redu je nekaj vlakov z neverjetno brzino. Najhitrejši je vlak v Certenham, ki prevozi prvi del pota (od Londona do Swindona = 117 km) v 75 minutah. Pozornost vzbujajo tudi brzina vlaka iz Londona v Torquay, ki prevozi dvesto milj (nad 327½ km) v 216 minutah. To je nad 1 in pol km v minuti.

r Analfabetstvo na Francoskem. Iz statistike za leti 1921. in 1922. je razvidno naraščanje analfabetstva na Francoskem. Od 696.349 vojaških nabornikov, poklicanih v službo, ni znalo ne čitati ne pisati 13.764 mladeničev, samo čitati pa jih je znalo 14.262. Večji del teh so znali podpisati za silo svoje ime. Posledica vojne. Družinski očetje so bili v jarkih na bojiščih, otroci so bili brez potrebnega nadzorstva in niso hodili v šolo. Francoski parlament je zaradi tega sprejel zakon, ki dela starše odgovorne za to, ako njihovi otroci ne obiskujejo šole.

r Stavka volilcev. Iz Benetk poročajo, da bi se morale nedavno vršiti v Basanu občinske volitve. Volilni boj med kandidati fašistov in ljudske stranke pa je zavzel take odurne oblike, da je prebivalstvo na skrivnem sklenilo, da bojkotira volitve in tako prepreči razne osebne namene kandidatov. Na dan volitev res ni prišel noben volilec na volišče ter so bili volilni komisarji prisiljeni, da so preganjali dolgečas z igro »moro«.

r Plače državnih uradnikov v Nemčiji. Strežnica v nemški državni službi (za pospravljanje pisarn itd.) dobiva mesečno 518.175 mark, poštni sel ima 560.475 mark mesečne plače, železniški sprevodnik 687.450 mark, kurjač 700.00, vlakovodja 771.975, tajnik 828.375, višji tajnik 905.925, inspektor 1.039.875, vladni nadsvetnik dobiva 1.797.750, ministerialni svetnik 2 mil. 397.000 mark. Železniški predsednik dobiva mesečno 2.679.000, ravnatelj v ministrstvu 3.080.000, poslanik 3.218.325 mark, državni tajnik 4.036.125 mark, in minister 5.146.500 mark mesečno. Najvišjo plačo ima državni kancelar v znesku 5.372.250 mark. Oženjeni dobivajo brez razlike za ženo 32.000 mark in za otroke po starosti od 70.000 do 105.000 mark mesečno. (Za preračun v našo valuto naj služi kot podlaga borzno razmerje: 1 dinar 1000 mark).

r Brezžična zveza med Evropo in Ameriko. Po mnogih poizkusih z brezžičnim brzojavom na večje razdalje, ki jih je napravil pred kratkim, je izjavil Marconi, da je prepričan, da se mu bo

posrečilo postaviti zvezo potom brezžičnega brzojava med Evropo in Ameriko.

r Sto hiš prenesli na avtomobilih. Celo delavsko naselbino s sto hišami so nedavno prenesli v Ameriki na avtomobilih v deset kilometrov oddaljen kraj. Selitev se je izvršila v mesto Gaddillac in so se pri tem poslužili motornega vlačilca ter železnega priklopnega voza s 35 tonami nosilne teže. Selitev vsake posamezne hiše je zahtevala samo štiri ure časa in se je na cesti dosegla brzina 8 do 12 km na uro. Več časa je seveda zahtevalo nalaganje in postavljanje hiš na novo mesto. Hiše niso razdrli in prepeljali potem posamezne dele, temveč so jih dvignili iz tal z vijaki ter jih položili na podstavljene priklopni voz. Pri tem so ostale nepoškodovane tudi šipe v oknih. Trajalo je vedno po tri dni, da so dve hiši odpeljali in postavili zopet na novo mesto.

r Žena s šestnajstimi ključi v želodcu. Angleški zdravniški strokovni list »British Medical Journal« poroča: Pri operaciji neke mlade žene je našel neki londonski zdravnik v želodcu sledeče predmete: šestnajst ključev, dva kosa kovanega drobiža, pet zaponk, izmed katerih je bila ena odprta, en gumb in kos svinčnika. Razumljivo je, da je žena tožila pred operacijo o bolečinah v želodcu. Zanimivo pa je dejstvo, da so bolečine po operaciji takoj minule in je želo-dec funkcioniral, kakor da se ni nič zgodilo. Ta ženska pač lahko upravičeno trdi, da ima dober želodec.

r Nad eno milijardo za žensko obleko. Po vojni je opazati v Ameriki, da se ženske oblačijo nenavadno razkošno. Kako daleč sega ta ženska slabost, dokazuje vest, ki jo priobčjujejo listi iz Washingtona. Samo v tem mestu se je izdalo v letu 1921. za ženske obleke nad eno milijardo dolarjev, dočim je bilo v letu 1914. v ta namen potrošeno samo eno četrtino te vsote. V tej svoti pa niso všteti izdatki za drage klobuke, perilo, steznike, itd. Vse to pa je zaračunano po tovarniških cenah, dočim so trgovske cene še mnogo višje. Vso obleko je izdelalo 7061 tovarn. Zaslužek delavstva je znašal 226.540.000 dolarjev. To so ogromne vsote, s katerimi bi se dalo napraviti marsikaj koristnejšega in potrebnejšega.

Tržne cene.

Žito. Na zagrebškem žitnem trgu so bile 24. t. m. nastopne cene za žito z vodilnske postaje: pšenica nova (79—80 kg) 375—380, turščica žolta 290—300, ječmen za

pivovarne 290—300, za krmo 270—280, cves 305—315, moka „0“, promptna, stara 650—675, „2“ 625—650, „4“ 600—625, za krmo 200—210, otrobi drobni 140—150, debeli 200.

Prešiči. Na svinjskem sejmu 20. t. m. v Mariboru so bile nastopne cene: prasci, 5—6 tednov stari, komad 200—252, 7—9 tednov 400—500, 3—4 mesece 700—750, 8—10 mesecev 1400—1450, eno leto 1750—2000. Kilogram žive teže 22.50—25, mrtve 26—32.

Jajca. Proti koncu preteklega tedna so se na jugoslovanskem trgu kupovala jajca po 1.20—1.25 Din.

Tržne cene v Celju dne 15. julija 1923.

Govedina: V mesnicah I. vrste 27, II. 23.50—26, na trgu I. vrste 25, II. 23, 1 kg vampov 12.50, 1 kg pluč 12.50, 1 kg jeter 22.50, 1 kg ledic 22.50, 1 kg loja 25. Teletina: 1 kg telečjega mesa I. vrste 25, II. 22—23.50, 1 kg jeter 22, 1 kg pluč 25. Svinjina: 1 kg prašičjega mesa I. vrste 30, II. 28, 1 kg pluč 19, 1 kg jeter 25, 1 kg slanina I. 40, II. 38, na debelo 38, 1 kg masti 42, 1 kg ameriške masti 36, 1 kg šunke 55, 1 kg prekajenega mesa I. 45, II. 40, 1 kg prekajenih parkljev 20, 1 kg prekajene glave 25, 1 kg jezika 40. Perutnina: (1 kos), piščanec majhen 20, večji 25, kokoš 25—30, petelin 30—40, raca 30—40, gos 100, domač zajec manjši 10, večji 25, 1 liter mleka 3.75—4, 1 kg surovega masla 50, 1 kg čajnega masla 72, 1 kg masla 55, 1 kg bohinskega sira 60—65, 1 kg sirčka 19, 1 jajce 1.25—1.50. Pijače: (1 liter) starega vina 13—15, novega 8—12, piva 6.50—8, žganja 28—30. Kruh: 1 kg belega kruha 7.50, 1 kg črnega 6.50, 1 kg žemelj 10. Sadje: 1 kg marelic 20, 1 kg orehov 7, 1 kg luščenih orehov 25—30, 1 kg črešenj 10, 1 liter črešenj 4—5, 1 kg suhih češpelj 10, 1 kg suhih hrušk 8. Specerijsko blago: (1kg) kave Portoriko 68, Santos 48, Rio 44, pražene kave I. 70, II. 56, III. 50, kristal belega sladkorja 25, v kockah 27, kavne primesi 26, riža I. 13.50, II. 7.50, (1 liter) namiznega olja 32, bučnega olja 40, vinskega kisa 4, navadnega kisa 3, petroleja 7, spirita denat 15, (1 kg) soli 3.50—4.50, celega popra 40, mletega popra 40, paprike 60, sladke paprike 88, riževega škroba 14, testenin I. 21, II. 15, mila 20—22, karbida 6.50. Mlevski izdelki: (1 kg) moke „00“ 7.40, „0“ 7.35, „2“ 6.90, „4“ 6.40, krušne moke 5.20, ržene moke 6.40, kaše 7, ješprena 6, otrobov 2, koruzne moke 3.80, koruznega zdroba 4.50, pšeničnega 7.50, ajdove moke I. 7.50. Žito: (q) pšenice 480, rži 420, ječmena 360, ovs 400, prosa 400, nove, sušene koruze 340, ajde 400, fižola ribničana 550—700. Kurivo: (q) premoga, črni 43, ru-javi 23, metercent trdih drv 130, q trdih drv 35, metercent mehkih drv 100, q mehkih drv 28. Zelenjava in gobe: (1 kg) glavnote solate 0.50, zgodnjega zelja 7.50, (kom.) 1—2, karfiol 25, špargljev 25, (1 kom.) kolera-be 0.50—1.50, (1 krožnik) špinače 1.50, (1 kg) paradižnikov 20, kumar 10, (1 kom.) buč 6, (1 krožnik) graha v stročju 1.50, fižola v stročju 1.50, (1 kg) čebule 4, češnja 5, krom-pirja novega 2.25, (1 krožnik) jurčkov 2.25.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

Na kmete so napravile besede njihovega voditelja viden vtis. Kar je govoril o pravici in lastnini, o Gospodu, ki stoji na strani pravičnega, se jim je posebno dopadlo; čudili so se in veselili pametnih besed, ki jih niso pričakovali od divjega lovca. Stopili so skupaj, razgovarjali se dolgo časa, končno pa so izstopili iz njihove srede najuglednejši in najpremožnejši ter odšli v svoje domove. Kmalu so prišli nazaj s klubom na glavi in palico v roki. Po kratkem pozdravu so odšli iz vasi. Peter, okoli katerega so bili zbrani divji lovci, je zrl na kmete smehljaje.

„Dobro bo!“ je dejal svojim tovarišem, „starejšim bodo sledili starejši, mlajši pa pridejo sami od sebe, če se je treba pretepati. Vendar bi bilo dobro, ako jim nekateri izmed vas sledite ter govorite v krčmah s fanti. Govorite jim manj o Bogu in pravični stvari, tem več pa o plenu, divjih pretepih in krvavih glavah. Ne pozabite mi tudi na kovače v plavžih in kovačnicah, — kdor dela pri orodjih ima prismojene možgane in dečki bodo dobri za nas. Pojdite, ni treba, da bi vam mnogo govoril, vi razumete svojo stvar.“

Že med tem, ko je Peter govoril, so nekateri njegovih tovarišev odšli ter odhiteli ob Litavki nizdol in navzgor, v gozd, v vasi in na vse strani, da bi nahujskali ljudi in pridobili zaveznike. Mnogi so naleteli na že pripravljena tla, zakaj že od ranejšega jutra je hodil stari Bureš s svojim križem v roki ter ogromnim molkom okoli vratu po dolini ter pridigoval z divjimi, mračnimi in ognjenimi besedami križarsko vojno.

Peter Bureš pa še ni bil gotov z vsemi svojimi odredbami. Ko se je večina divjih lovcev odstranila, se je vlegel v travo ter pomignil enookemu Slaviku naj se vleže poleg njega. Slavik se je stegnil poleg njega na tla, Peter Bureš pa mu je

šepetal z ravnodušnim obrazom, da niso opazili bližnji, da pripoveduje tajnosti. Govoril mu je na uho: „Pazi, slepi Žižka, kaj ti pravim. Važno je, da imamo za hrbtom svojih sovražnikov zaveznika in tega dobimo, ako se boš pametno obnašal.“

„Jaz?“ je vprašal enooki ter pogledal Petra začudeno. „Jaz naj se pametno obnašam? Kako in zakaj?“

„Čuj me! Dobro uro hoda za Občovem, ko se pride skozi Langlhoto po praški cesti proti jezuitskemu samostanu v Oboršištu, na koncu gozda, kjer stoji lesen križ, vodi na desno poljska pot ob dolgem travniku v malo skrito vas Ribnik, ki ima svoje ime po luži za hišami. Ta vas Ribnik je prekleto krivoversko gnezdo. Ribničani so Husiti in utrakvisti, tudi kalvinci ali helviti,* kakor jih danes imenujejo, — zagrizeni ljudje, ki čitajo sv. pismo ter sovražijo svoje sosede kakor kugo in golazen. Iz gnezda gredo samo, da se norčujejo pri sosedih iz njihovih svetnikov in izzivajo pretepe. Prepirajo se, zato pa dobe tudi po glavah. Ako je kdaj po viharju prevrnjena na polju kaka sveta podoba, je gotovo, da tega ni storil veter, ampak Ribničani. K tem boš šel.“

„Jaz?“ je vzkliknil enooki prestrašen ter se prekrizal preko čela in prsi. „Jaz naj grem k krivovercem? Jaz se naj ž njimi pregovarjam?“

„Da, ti boš šel k krivovercem,“ je nadaljeval Peter mirno dalje. „Ti si se na Saškem naučil precej lepih nesramnih pesmi na papeža in svetnike, te jim boš pel in prestavljal, izdajal se boš za krivoverca in pogostili te bodo z mesom in pivom, kakor da bi bil njihov pridigar. Videl boš, kako škodoželjno bodo veseli in kako ti bodo napolnili žepe.“

„No, o tem bi se dalo govoriti!“ je mrmral enooki Slavik ter napenjal uho, da bi bolje slišal.

„Potem jim boš na primer pripovedoval, da so našli po smrti starega župana Matije Štrosa kelih in star meč zakopan v njegovi hiši, več čeških sv. pisem na podstrešju in da nismo svoje vojne proti Občovancem pričeli toliko radi gozda, kakor radi naročila starega župana. Rekel boš, da je naša vojna verska in da so Dušničani pravzaprav po starem županu izpreobrnjeni krivoverci.“

„Ali je to res?“ je vzkliknil Slavik ter izbulil svoje oko, kolikor je bilo mogoče..

* Utrakvisti ali kalvinci se imenujejo oni husiti, ki so vživali zakramente v obeh podobah (sub utraque specie). Helviti-Helviti (Švicarji).

„Res, ali ne res,“ je dejal Peter Bureš, „to naj te ne skrbi. Ti moraš tako govoriti in jim nadalje reči, da hočemo sežgati patre jezuite v Oboršištu na grmadi, kakor je to delal goli Prokop,* da hočemo opliniti župnišče križarskega reda v Pičinu ter svetopoljsko cerkveno posest, razdeliti polje med uboge, da hočemo sleči Materi Božji s Svete gore biserni plašč in ji iztakniti diamantne oči.“

„Jezus, Marija in Jožef, pomagajte mi!“ je zakričal enooki prestrašen.

„Ali imaš kaj proti temu?“ je vprašal Peter Bureš smeje.

„To je velik greh!“ je dejal Slavik in napravil velik križ, „toda kot dober divji lovec in vojak, bom govoril tako, ako ukažeš.“

„Mogoče tudi storil?“ je vprašal Peter smeje.

„Tudi to...“ je odgovoril Slavik z vzdihom.

„Nadalje boš rekel krivovercem,“ je govoril Peter Bureš, „da sem jaz sam krivoverec, da si sam videl nekoč v gozdu, kako sem pridigoval svojim tovarišem, jih obhajal o veliki noči s kruhom in vinom ter jim bral iz češkega sv. pisma. Ako Ribničani nato ne bodo šli na led in napadli Občovance za hrbtom, potem nisem vreden, da še kdaj ustrelim kakega zajca. Pojdi sedaj in pridi v dveh dneh nazaj.“

Enooki Slavik je izročil svojo puško enemu svojih tovarišev, se prekrizal in odšel, kamor mu je ukazal Peter Bureš.

Zvečer je bil Peter Bureš na poti v Trebošno, na temno, gosto zaraščeno goro, ki meji dolino Litavke na zahodu in na kateri je polno ogljarskih koč in kop. Ob njegovi strani je korakal bivši tihoapeec in sedaj brusač Cercog iz Bavarske, njima pa je sledilo s tremi vozovi nekaj zanesljivih divjih lovcev, da bi naložili orožje, ki ga je obljubil Cercog. Peter Bureš je bil med potjo zelo molčeč. Bavarski hujskač je smatral za potrebno, da ga še enkrat opomni, naj napravi iz zadeve kaj velikega, kar bo imelo odmev in kar bo delalo čast imenu Petra Bureša, je pristavil smehljaje. Peter Bureš mu je odgovoril nestrno: „Ako sem se lotil stvari, jo bom tudi v redu izvedel. Če imam orožje, potem ne morem drugače, kakor da ga primerno uporabim.“

Brusač je bil s tem odgovorom zadovoljen in ni opustil svojih nad v Petra Bureša, tudi ko je po kratkem molku izpregovoril: „Nekaj poseb-

* „Holy Prokop,“ zmagovit husitski vojskovodja, padel l. 1434. pri Lipnu.

nega je vendarle lov. Streljanje na ljudi ne napravi polovico toliko veselja, kakor dober strel na gozdno divjačino. To je radi tega, ker ima človek v resnici rad jelena, srno, lisico ali medveda, in ker jim tega ne moreš povedati, in beže proč od tebe, pošlješ kroglo za njimi. Vedno se ti odtrga kos srca s svincem, ki ga izstreliš. A ljudje? — Kdo ima rad ljudi?"

Dvigajoči se stebri dima so kazali popotnikom njihov cilj. Ogljar, ki je sedel sredi več kadečih se kop, je pokazal na umetno sestavljeno kopo. Divji lovci so pometali v stran polena in kmalu se je pokazal zaklad, ki so ga zakrivali. V mesečnem svitu se jim je zasvetlikalo krasno, blesketajoče se orožje.

Naložili so ga na vozove ter se vrnili proti Dušniku. Prva dva voza je poslal Peter Bureš v vas, s tretjim pa je krenil po dolgem ovinku v hrib onstran Dušnika, mimo plavžev in kovačnic ter se ustavil šele pred gričem, ki se tamkaj vzdiguje ter seka podolgasto zeleno ravnino.

„Glej Hinek,“ je dejal divjemu lovcu, ki je vodil voz z orožjem, „ta dragoceni grič mi je bil dolga leta najvarnejše zavetje, kadar me je zasledoval milostljivi gospod graščak, zakaj ta grič ni nič drugega kakor star razpadel grad, ki ga je pokrila zemlja in zarastla trava. Kmetje sicer pripovedujejo, da se je nekoč pred sto leti tu pogreznil grad v zemljo in imenujejo tudi grič Stari grad, tako pametni pa še niso bili, da bi preiskali, koliko je na tem resnice. Mogoče se boje, zakaj govore, da je bil grad last krivoverskega graščaka in da se je pogreznil, ker je gonil podložnike v nedeljo na tlako in zasmehoval mimoidoče romarje na Sveto goro. Neumnost! Grad se je sesul, ker je bil star in da morem tu napraviti orožarno in skladišče smodnika, ki mi ga noben vohun ne more izslediti.“

Med govorom je Peter Bureš odvalil veliko skalo ob vznožju griča. Hinek mu je sledil v votlino, ki se je odprla. Opazil je na odmevajočih korakih, da se nahaja v obširnem prostoru. Peter Bureš je vkresal ogenj in prižgal bakljo, ki je ležala pripravljena ob vhodu, pred Hinkovimi očmi pa se je pokazala lepa visoka obokana sobana. Stari gotski okrasni so bili pokriti z novimi, sestavljenimi iz jelenjega in gamsovega rogova, živalskih kož vseh vrst in nagačenih ptic. V kotu so stale vreče smodnika, katere je dobavilo Njeno Veličanstvo cesarica Marija Terezija iz skladišča pribamskega rudnika in ki jih je pre-

peljal črni Tomaž. Tja so tudi položili orožje ter zavalili zopet skalo pred vhod.

„Počivajte tu, ljube puške,“ je dejal Peter Bureš pri odhodu, „počivajte, dokler vas ne pokličem k vstajenju. Tu ste varno skrite, uradniki in vohuni Njenega Veličanstva ne bodo zavohali vašega bavarskega izvora.“

Peter Bureš ni vedel, da je prišel iz Občova Kejnov. Da bi tega ne opazili v vasi, je napravil ovinek ter se plazil domov mimo starega gradu, kjer je sprva mislil, da vidi strahove, dokler se ni prepričal, da so ljudje, ki govore o bavarskem orožju. Udaril se je po čelu in zamrmral: „O tem je davi ž njim govoril bavarski brusač!“

(Dalje prih.)

Poravnajte naročnino!

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Žaga

s polnojarmenikom ali z več venecijankami se

vzame v najem ali kupi.

Ponudbe na upravo lista pod »BODOČNOST«.

Kupi se

Večja množina premoga rujavega in svetlega, drv za kurjavo, bukovih hlodov brez srca in večjo množino kostanjevih drogov 8 in pol m dolgih.

Ponudbe obsegajoče ceno franko vagon, ali franko obmejna postaja, dobavno množino ter plačilne pogoje, naj se naslovijo na upravo »Ljudskega tednika« pod geslom »Resno« do 6. avgusta 1923.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodajam« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se prodaja. Naslov pove uprava lista.

EKSPORT „JUGOEKSIM“ IMPORT
trgovska družba

Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8
Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materialnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakuro na debelo.

Portland - cement

v vsaki množini in po tovarniški ceni vedno v zalogi.
Trgovci dobijo primeren popust. Prodaja se od 50 kg naprej. Prodajni urad Portlandskega cementa, Ljubljana, Dunajska cesta št. 31.